

Mgr. Daniel Soukup

Cikánství a jeho vztah k „naší“ vesnici v české literatuře 19. století (abstrakt)

Práce analyzuje postavy „cikánů“ v české literatuře 19. století jakožto nemimetické výtvoř. Opačný přístup, jenž pokládá „cikány“ za zkreslená zobrazení skutečných Romů, je kriticky rozebrán v kap. 1.3. Další kapitoly se zaměřují na koncepty „konstruované cizosti“, marginality a numinózní (1.4); rozličné kulturní vrstvy, jež utvářejí cikánský stereotyp (1.5); a sémantiku tohoto stereotypu (1.6). Na tento teoretický nástin navazují interpretace čtyř literárních děl (kap. 1.7–1.10), která zastupují archaickou (démonizující), romantickou a moderní (ironickou) vrstvu cikánství. Zvěda Zatrána vystupujícího v Lindově historickém dramatu *Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům* lze pokládat za příklad demonizovaného cikána. Máchovi *Cikáni* a Heydukovy „Cigánské melodie“ zpodobují romantickou touhu po identifikaci s cikánstvím i nemožnost jejího dosažení. Čechova povídka „Cikánka“ představuje ironickou dekonstrukci cikánského stereotypu. Druhá část práce zahrnuje širše pojaté kontextuální interpretace cikánství ve vesnických prózách V. Hála, K. Světlé a J. Holečka. V těchto kapitolách po zevrubném rozboru zobrazení „české vesnice“ v díle daného autora následuje podrobné čtení povídky (Hálek: „Bajrama“, Světlá: „Cikánka“) nebo pasáže (epizoda v X. knize Holečkových *Našich*), v níž se uplatňuje cikánská motivika. Pojem *středu*, užitý v těchto kapitolách jako interpretační nástroj, umožňuje odhalit zásadní sémantické rozdíly mezi díly zkoumaných autorů: Holeček zpodobuje selský ideál coby pevný střed světa *Našich*; v Hálkových dílech převládá dostředivý, domestikační pohyb; a pro díla Světlé jsou příznačné různé odstředivé síly.